

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 36, Nisan 2019, s. 247-252

ISSN: 2149-0821 Doi Number:<http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4889>

Dr. Bora OKDAN

Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü

boraokdan@gmail.com

İLETİŞİM BECERİSİNİ VE HAREKET İFADESİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA DANS EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Özet

Çocuklarda iletişimsel beceri ve hareket ifadesini geliştirmek eğitimde temel bir amaçtır. Dans çocuğun özgüvenini, duygusal gelişimini ve fiziksel gelişimini desteklemektedir. Dans sadece çocuğun fiziksel bir aktivite yapması demek değil, aynı zamanda sosyal bir olgudur ve çocukta iletişim ve sosyal becerileri geliştirir. Günümüzde, çocuklar okullarda fiziksel aktivitede yeterli zamana sahip değillerdir. Eğitimciler ve veliler, bu ihtiyacın farkında olmalı ve çocuk gelişiminde dansın önemli bir araç olduğu gerçeğini göz ardı etmemelilerdir. Erken yaşıta başlanan hareket ve dans eğitiminin konuşma ve dil gelişiminden, motor becerilerine, okuma yazma öğrenme ve olumlu davranıőlara kadar her alanda çocuğa katkısı olur.

Anahtar Kelimeler: Çocuklarda Dans, İletişim, Hareket, Öğrenme, Beceri

THE IMPORTANCE OF DANCE EDUCATION IN PRE-SCHOOL CHILDREN TO IMPROVE COMMUNICATION SKILLS AND MOVEMENT EXPRESSION

Abstract

Developing communicative skills and movement expression in pre-school children is a basic goal in education. Dance supports the child's self-confidence, emotional development and physical development. Dance does not only mean a physical activity of the child, but also a social phenomenon, and develops communication and social skills in the child. Today, children do not have sufficient time in physical activity in schools. Educators and parents should be aware of this need

and should not ignore the fact that dance is an important tool in child development. Movement and dance education, which was started at an early age, contributes to the child in all areas ranging from speech and language development to motor skills, literacy learning and positive behaviors.

Key words: Dance in Children, Communication, Movement, Learning, Skill

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim kurumları, öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişiminde özgüven, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve daha fazla beceri sahibi olmalarına yardımcı olan ve onları bir sonraki okul hayatına hazırlayan kurumlardır. Çocukların gelişim ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak için okul öncesi kurumlar düzenli eğitimin yanı sıra hareket eğitimine daha fazla odaklanmalıdır. Bu anlayışın çocuklarda öğrenme ilgisine büyük katkısı olacağı gibi dans ve hareket yoluyla daha kolay iletişim kurması ve kendini ifade edebilmesi amaçlanmalıdır.

Eğitimciler, okul hayatı boyunca çocuklarda beden eğitimine yeteri derecede önem vermeli, dans ve hareket eğitimi yoluyla çocukların fiziksel gelişimine katkı sağlamalıdır. Eğitim kurumları müzik, tiyatro ve dans gibi farklı sanatlar aracılığıyla çocukların yaratıcılık dünyasına girmeleri için fırsatlar sunabilir. Çocuklar için mutlu bir öğrenme ortamı yaratmak onların yaratıcı yeteneklerini geliştirir ve öğrendiklerini gerçek yaşam şartlarıyla birleştirme imkanı sağlar.

Okul öncesinde çocuklar, hareket eğitimi ve dansa gündelik hayatta aşına oldukları ve kolayca taklit edebilecekleri bitkiler, çiçekler, hayvanlar, çeşitli hava unsurları ve mevsimler gibi konulardan bir tema seçerek başlamalı, kendilerini zorlayacak güç ve efor sarfedecek hareketlerden kaçınarak kaslarına zarar vermemelilerdir. Bu tür çalışmalar ilerleyen dönemlerde yapacakları birçok egzersiz için araç olmalı ve vücutlarını daha iyi tanımaları anlamında temel oluşturmalıdır.

Okul öncesi dans ve hareket eğitiminde öğretmenin amacı; yaratıcı bir müfredatla çocuklara dansla elde edilebilecek yaratıcılık becerilerini geliştirmek, odaklanma, disiplin ve birlikte hareket etme gibi duyguları öğretmek olmalıdır. Araştırmacılar çocukların büyük hayal gücüne ve potansiyele sahip olduklarını ve öğretmenlerinin dünyayı keşfetmeleri için çocuklara rehberlik etme ve ilham verme yolundaki rehberleri olduğuna inanıyorlar.

Hareket ve Dans Aracılığıyla Olumlu ve Uyumlu Bir Çalışma İlişkisi Kurmak

Öğrencilere olumlu ve uyumlu bir dans etme ortamı sağlamak, öğrencinin öğrenme isteğini kolaylaştıracaktır. Kendisini mesleki ve kişisel açılarından sürekli olarak geliştiren, kendisini geliştirmeye ilgili fırsatları ve olanakları araştıran ve değerlendiren iyi bir dans öğretmenin, iyi bir eğitim sağlamak için, çocukların öğrenme ortamındaki gelişimine uygun çevre, uygun talimatlar ve çok sayıdaki pratik, hareket ve dans yoluyla tüm çocuklar üzerinde uyumlu ilişkiler kurulmasına etki edecektir ve olumlu öğrenme koşullarına olanak sağlayacaktır.

Motivasyon, bir hedefe dönük olarak davranışı harekete geçiren, sürdüren ve yönlendiren bir güç olarak tanımlanmaktadır. Dansta motivasyon, başarılı öğrenmenin gerçekleşmesi için en önemli ön şartlardan birisi olarak kabul edilmektedir (Dilts, 1998). Bu noktada öğretmen ve ebeveynlerin üstlenmesi gereken görev çocuk için çok önemli bir motivasyon kaynağı olabilir. Çocukların motivasyonla ilgili beklentileri içsel ve dışsal motivasyon olarak sınıflandırılabilir. Dışsal motivasyon kaynakları öğretmenin ödül vermesi, hediye vermesi yanında, hoşgörülü,

neşeli davranması, öğrenciye değer vermesi gibi kişilik özellikleri ve neşeli bir öğrenme ortamı oluşturmasından oluşmaktadır. İçsel motivasyon kaynakları ise eğlenceli ders, müzikli ders, oyun oynama, zevkli etkinlikler, dersi ve sanatı sevme, heyecan ve merak, isteklilik gibi duyuşsal faktörlerle öğrenme süreçlerinde etkinlikleri çeşitlendirmekten oluşmaktadır (Lumsden, 1994). Dolayısıyla öğretmenin tüm öğrencilerin başarılı olabileceğine olasılıklarını göz önüne alıp, etkinliklerini bu ilke çerçevesinde planlaması önem taşımaktadır. Çocuklar için diğer bir motivasyon kaynağı da ebeveynleridir. Çocuklarının performansını yakından takip etmeleri, izlemeleri, destek ve katılımlarıyla performanslarını onaylayıp onurlandırmalarıyla çocukta dışsal bir motivasyon kaynağı olarak olumlu katkıda bulunabilirler. Aile, çocuklarının kendisini geliştirmesinde, olumlu davranış kazanmasında ve gelişim süreci içerisinde paylaşmayı öğrenmesinde önemli bir unsurdur. Bahsedilen bütün bu ortamı sağlamada en önemli etken, ebeveynlerin kendi çocukları için rol-model olduklarını unutmamalarıdır.

Yaş ve Öğrenme İlişkisi

Bebekler doğdukları andan itibaren sürekli olarak öğrenirler fakat öğrendiklerini yapabileceği potansiyelleri çok zayıftır. Doğarken sahip oldukları ve yaşamaları için gerekli olan refleks hareketleri vardır. Nefes alma, emme, yakalama bunların içinde en önemli olanlarıdır (Turgut Bayram, 2009). Bebeklik döneminin ilerleyen aşamalarında 0-2 yaş bu refleks hareketleri yerini deneme yanılma yoluyla öğrenmeye bırakır. Daha sonra da bunlar bilinçli hareketlere dönüşür. Kaşık tutabilir, yemeklerini dökmeden ağızlarına götürebilirler. Ayakkabılarını, çoraplarını çıkarabilirler ama giyemezler. Tuvalet ihtiyaçlarını kontrol edemez ama önceden haber verebilirler (Yavuzer, 1997). Çocuklar 3-4 yaş dönemine geldikleri zaman ise daha kontrollü ve koordineli hareket etmeye başlarlar. 6 yaşına gelene kadar çocukların büyük kaslarının gelişimiyle birlikte küçük kas becerileri de gelişim gösterir. Bu yaş dilimi çocukların hayatına yön verebilecek gelişim süreçlerini kapsar. Bu dönemde çocukların hareket becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalar ve programlar ileriki yaşamlarına da olumlu katkı sağlayacaktır. Çocuklara bu dönemde uygulanacak hareket etkinlikleri onların gelişimlerini hızlandıracaktır (Mengütay, 1999); (Tüfekçioğlu, 2008). Okul öncesi hareket etkinlikleri çocukların sadece fiziksel ve motor becerilerini geliştirmelerine değil, dil, bilişsel, sosyal-duygusal gelişim açısından da önemlidir. Hareket etkinlikleri bu zaman diliminde oyunlarının içine gömülerek çocuklara sunulabilir. Çünkü oyun sürecinde çocuklar zaten hareket halindedirler. Oyuna katılım çocukların dikkat süresini artırır, çeviklik kazandırır, motorsal becerilerini geliştirir. Ancak çocukların olgunluk seviyesine ulaşabilmeleri için iyi planlanmış bir hareket eğitimine ihtiyaçları vardır. Hareket eğitiminin kısıtlı oluşu çocukların ömürlerinin sonuna kadar bu dönemde kalmalarına neden olabilir (Kanmaz, 2017).

Okul Öncesi Çocuklarda Hareket ve Dans Eğitimi

Basit ritim ve müzik eşliğinde yapılan hareket ve dans eğitimi başlangıç seviyesinde çocukların nasıl hareket edeceğini öğrenmeleri ve hareket gelişimi açısından uygundur. Ritim duygusunu kazanmak hareket ve dans eğitimi için önemli bir husustur. Öğretmen çocukların ritim duygularını geliştirmek için eliyle tempo tutabilir veya bir ritim enstrümanı ile eşlik edebilir, bu sayede çocuğun müziği takip etmesi ve dansa veya harekete uyarlayabilmesi daha kolay ve anlaşılabilir olacaktır. Seçilecek olan müzik ve dansın çocuklar için uygun ve anlaşılabilir olması başlangıç seviyesinde ve ileriki dönemlerde çocuğun dansa olan ilgisinde önemli rol oynayacaktır. Bu noktada öğretmen çok önemli bir yol gösterici konumundadır.

Hareket tarzı her zaman tüm insanlar için benzersiz bir ifade biçimidir (Jack Wiener &

John Lidstone, 1969). Dans etmeyi öğrenmek, çocuklara düşünme süreçlerini ve ezberleme becerilerini geliştirme şansı sunuyor. Çocuklarda dans, yaşamda mutluluk ve tatmin edici bir araç olmalıdır. Çocuklar dans ederek kendi duygularını ve düşüncelerini öğreneceklerdir. Bu, onlara daha fazla ifade ve hareket keşfetme alanı sağlayarak, gelişimlerine olumlu yönde etki edecektir (HSU, 2008).

Öğrenilen dansları sergileme fırsatı, çocuklar için özgüven, koordinasyon, birlikte hareket etme ve paylaşma gibi duyguları ortaya çıkararak kendi içlerinde bir güven oluşturma deneyimi sağlayabilir. Performans, çocukların birbirlerinin becerilerini izlemelerinin yanı sıra, izlenmeyle birlikte çocukta hareketlerin üstesinden gelmek ve yeni zorluklarla karşılaşma konusunda gayret etme çabası uyandırır. Performanstan sonra öğretmen, çocuklara yararlı tavsiyelerde bulunmalı, yapıcı ve teşvik edici konuşmalarla dansı yorumlamalı bir sonraki çalışma ve performans için çocukta olumlu ve istekli duygular uyandırabilmelidir. Yapılacak olan bu tarz yorumlar hareket eğitimi ve dansın öğretimi konusunda iletişim ve teşvik açısından oldukça önemlidir.

Performansın çocuklar için bir diğer çekici ve önemli faktörü ise kostümler ve sahne ortamıdır. Farklı giysiler ve aksesuarlar, özellikle de yetişkinlere ait kostümler çocukların her zaman ilgisini çekmiştir. Çocukların günlük oyunlarında, drama çalışmalarında, dans çalışmalarında, evcilik oyunlarında kostüm ve aksesuarlar oldukça ilgi çekici ve yararlı olmaktadır. Kostüm ve aksesuarlar tiyatro dans, opera, bale gibi sanat dallarında önemli bir unsur olduğu gibi dramatisasyon oyunlarının da önemli araçlarıdır. Kostüm ve aksesuarların çeşitliliği çocukların heyecanlarının artmasını sağlar. Kostümsüz sergilenen bir dans sadece hareketle ile sınırlı kalır. Sahne sanatlarında canlandırmanın ne kadar güçlü ve gerçekçi olması isteniyorsa kostüme ve aksesuarlarına da o kadar önem verilmelidir. Kostüm aynı zamanda performansın başarısına etki eden en önemli motivasyon aracıdır.

Çocuk için performansın sergileneceği ortam ve atmosfer oldukça önemlidir. Işık, ses ve sahne düzenlemesi onların farklı duyularına hitap eder. Çocuk, sahnede gördüğü aksesuardan, ışıktan, izleyiciden kısacası sahne üzerinde gördüğü her şeyden etkilenecektir. Görsel ve düşünsel açıdan çocuğun olumlu bir şekilde doyurulması ve bununla birlikte performansı sergilemesi çocuğa o yaşlarda unutamayacağı bir deneyim kazandıracaktır. İzlenilmek ve takdir edilmek çocuk için çok özel bir andır. İzleyicilerin ve özellikle de ebebeynlerin tek bir noktaya odaklanması, ortak bir anı paylaşması çocuğun toplum içinde insanlarla olan iletişiminde önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Okul Öncesi Kurumlarda Hareket ve Dans Eğitimi

Okul öncesi eğitimin içerisinde var olması gereken hareket ve dans eğitimi, çocukların bilişsel, duyuşsal, devinimsel ve sosyal gelişimlerine yardımcı olmak, duygu, düşünce ve izlenimlerini estetik bir anlatım dili olan hareket ve dansla ifade etmelerini sağlamak, çocukta var olan yaratıcılığı ortaya çıkarmak ve onları temel eğitime hazırlamak amaçlı olmalıdır. Hareket ve dans eğitiminin, yaşamın ilk yıllarında verilmeye başlanmasıyla, çocukta gelişimin, dengeli ve düzenli bir şekilde devam etmesi sağlanmalı ve ayrıca çocukların yeteneklerinin erken dönemlerden itibaren geliştirilerek sanata yatkın kılınması ile yaşamında sanata yer vererek sanatsal ürünler ortaya koyabilen, sanat ürünlerini estetik olarak algılayabilen nesiller yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

Çocuklarda okul öncesi dönem ve eğitimin ilk yılları, en hızlı ve en duyarlı geçirilen dönem olarak ifade edilebilir, buna bağlı olarak kuşkusuz doğumdan sonra yaşamın ilk

yıllarında alınan eğitimin, çocuğun yaşadığı süreç içerisinde başarıları üzerinde önemli etkileri vardır. Okul öncesi dönem olarak ifade edilen 0-6 yaş dönemi ve eğitimin ilk yılları, bireyin öğrenmesinin en yoğun olduğu, alışkanlıklarının ve yeteneklerinin en hızlı şekilde geliştiği ve biçimlendiği dönemdir. Bireyin yaşamında önemli bir yere sahip olan bu dönemin bireyin çok yönlü gelişimi açısından en iyi biçimde değerlendirilmesi ancak nitelikli bir eğitimle mümkün olabilir. Yaşamın ilk yıllarında alınan bu eğitim insanın ömrü boyunca her alanda başarılarını etkiler (Temiz, 2006).

Günümüzde Millî Eğitim Bakanlığının bünyesinde bulunan okul öncesi, ilk öğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında yapılan hareket eğitimi ve dans çalışmaları maalesef istenilen düzeyde değildir hatta yok denilebilecek düzeydedir. Eğitim kurumlarının fiziki imkanlarının yetersizliği, personel, bütçe mevzuatı, teknik altyapı ve mali sıkıntılar bunun en büyük nedenlerinin başında gelmektedir. Çeşitli dans çalışmaları, bugün okullarda, genel olarak “Sosyal Çalışma” programları içinde, okul idaresi ve okul aile birliklerinin iş birliği ile yapılmaktadır. Hareket ve dans eğitimi Beden eğitimi derslerinin dışında ayrı bir programla ele alınmalı ve geliştirilmelidir. Milli eğitimin ders müfredatı içerisinde, teorik ve uygulamaya yönelik derslerle, öğrencinin ritim dans ve müzik konusunda yeterli derecede bilgi ve beceriye sahip olması ve bu alanda uygulama yapma olanağı sağlanmalıdır. Ders içeriği olarak öğrencilerin kültürel, tarihi, sanatsal doğası ve bakış açısı sebebiyle araştırma, sorgulama, problem çözme, eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek yeni kültürel değerlerin kendine uygun olup olmadığını sorgulatabilir. Sadece ders dışı zamanlarda değil genel eğitim öğretim programları içinde değerlendirilmesi ve faaliyetin birleştirici özelliğinden yararlanarak toplum içinde yaşama ve kendini ifade edebilme yetisinin kazandırılmasına katkı sağlamalıdır. Hareket ve dansın çocukta bireysel ve sosyal gelişimin yanı sıra çağın en büyük problemleri arasında yer alan “Obezite” ve “Hareket Eksikliğinden” kaynaklı hastalıklarla mücadele açısından da önemi göz ardı edilmemelidir. Hareket ve dans çalışmaları hangi türüyle olursa olsun bir ekip ve takım olarak ritmik uyumluluk, birlikte hareket olgusuyla çalışılmasından ötürü, yetişen yeni neslin paylaşımcı, birliktelik, ekip ruhunu bilen, uyumlu ve olumlu düşünceye sahip bireyler olmasına katkı sağlayacaktır.

SONUÇ

Okul öncesinde hareket ve dans eğitiminin, çocukların tüm gelişim alanlarına olumlu katkı sağlayacağı önemli bir husustur. Özellikle çocuğun gittikçe genişleyen sosyal çevreyle ilişkilerini yönlendirmede, sosyal becerilerini geliştirmede ve ayrıca çocukların hareket gereksinimlerini karşılayarak onlara aktif bir yaşam fırsatı sunmada hareket ve dans eğitiminden yararlanılabilir.

Çocukların birçok motorsal aktivitelerinin yansıra, hareket potansiyelini keşfetmeye ve bu potansiyeli geliştirmeye, bedenleri hakkında bilgi sahibi olmaya gereksinimleri vardır. Temel hareket becerilerini geliştiren çocuklar, özelleşmiş becerileri geliştirmek ve bu becerileri yaşam boyu rekreasyonel, oyun, spor ve dans aktivitelerine transfer etmek için hazır olacaklardır. Okul öncesi ve ilkokulun ilk yılları, temel hareket becerilerinde uzmanlaşmak için son derece önemli yıllardır (Dilara Sevimay Özer & Kamil Özer, 2012). Öğrenim hayatları boyunca iletişim ve hareket devamlılığını sağlayabilmek için hareket ve dans eğitiminin yanı sıra, drama, müzik ve sanat etkinlikleri gibi farklı etkinliklerle iç içe olmaları ve bu alanlarda kendilerine fırsat sağlanmalıdır. Toplumdaki hareket ve dans eğitiminin sadece eğlence ve oyun olduğu bilincinin aksine, fiziksel gelişime olumlu etkilerinin ve çocuğa eğitimsel, zihinsel pek çok

anlamda katkısı olduğu konusunda toplumun, özellikle de ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda, öncelikle ailelere büyük görev düşmektedir. Ailelerin çocuğa hareket ve dans edebileceği ortamlar sunmaları, çocuklarını hareketsizliğe sürükleyen durumlardan uzaklaştırıcı tedbirleri alarak destek olmaları gerekmektedir.

Ülkemiz milli eğitim politikası olarak, ilgili bakanlığın hareket eğitimi ve dans dersini müfredat içine alması, üniversitelerin ilgili bölümleri ile iş birliği yaparak okul öncesi ve eğitiminin ilk yıllarında çocuğun hedeflenen hemen tüm gelişim alanlarına katkıda bulunulması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Özer, Dilara Sevimay Özer, & Kamil Özer. (2012). *Çocuklarda Motor Gelişim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Dilts, R. (1998). Motivation. s. 43. Kasım 10, 2018 tarihinde <http://www.nlpu.com/Articles/artic17.htm> adresinden alındı
- HSU, S.-t. (2008). Introduction to Dance of The Imagination for Children Education. *US-China Education Review*, 42-48.
- Jack Wiener, & John Lidstone. (1969). *Creative Movement for Children*. Newyork: Van Nostrand Reinhold Company.
- Kanmaz, T. (2017). Hareketli Okul Eğitim Programlarının Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitimi Alan Ortopedik Engelli Çocukların Kaba Motor Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 8. Ankara.
- Lumsden, L. S. (1994). Student Motivation to Learn. *ERIC Digest*(92).
- Mengütay, S. (1999). *Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor*. Ankara: Tutibay.
- Temiz, E. (2006). Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi; Yaşanan Problemler ve Çözüm Önerileri. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*, (s. 193-207). Denizli.
- Turgut Bayram, Z. (2009). Resimli Çocuk Kitaplarının Okuma Alışkanlığı Üzerine Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 15. İstanbul.
- Tüfekçioğlu, E. (2008). Okul Öncesi 4-6 Yaş Çocuklarında Algısal Motor Gelişim Programlarının Denge ve Çabukluk Üzerine Etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1-11. 2018 tarihinde <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/512/304> adresinden alındı
- Wiener, J. (1969). *Creative Movement for Children*. Newyork: Van Nostrand Reinhold Company.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.